

خطبه کافی

ملا علی قزوینی

خطبه کافی

ملا خلیل قزوینی

ناشر: دریای معرفت

چاپ اول: ۱۳۹۳

تعداد صفحات: ۸۶۴ صفحه

قطع: رقی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

بها: ۴۳۳۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۴۴-۵۷-۹

تمامی حقوق، مسئولیت و انتشارات دریای معرفت می باشد.

قزوینی خلیل غا: (۱۰۸۹-۱ ق.)	:	سرشناسه
الکافی - شرح	:	عنوان قراردادی
خطبه ملا خلیل قزوینی	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: دریای معرفت، ۱۳۹۳	:	مشخصات نشر
۸۶۴	:	مشخصات ظاهری
۹-۵۷-۶۹۴۴-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
کتاب حاضر در سالهای مختلف با عنوان "صافی در شرح کافی" توسط ناشران مختلف منتشر شده است.	:	یادداشت
صافی در شرح کافی.	:	عنوان دیگر
کلبی، محمدبن یعقوب - ۳۲۹ ق. . الکافی - نقد و تفسیر	:	موضوع
احادیث شیعه - قرن ۳ ق.	:	موضوع
کلبی، محمدبن یعقوب - ۳۲۹ ق. . الکافی. شرح	:	شناسه افزوده
تلف: ۱۳۴۸۱۳۲۸۰۴۲۲۸/ک۸-ک۷-ک۶-ک۵-ک۴-ک۳-ک۲-ک۱-ک۰	:	رده بندی کنگره
۲۹۷/۲۱۲	:	رده بندی دیویی
۳۴۸۷۲۸۷	:	شماره کتابشناسی ملی

فهرست

خطبه کافی	۱۳
کتاب القتل	۸۱
باب اول بَابُ الْعَقْلِ وَالْجَهْلِ	۸۳
باب دهم بَابُ فَرْقِ الْعِلْمِ وَوُجُوبِ طَلَبِهِ وَالْحَثِّ عَلَيْهِ	۱۶۰
باب سوم بَابُ صِفَةِ الْعِلْمِ وَفَضْلِ الْعُلَمَاءِ	۱۶۸
باب چهارم بَابُ أَصْنَافِ الْعِلْمِ	۱۷۷
باب پنجم بَابُ ثَوَابِ الْعَالِمِ وَالْمُتَعَدِّ	۱۸۱
باب ششم بَابُ صِفَةِ الْعُلَمَاءِ	۶۸۱
باب هفتم بَابُ حَقِّ الْعَالِمِ	۱۹۴
باب هشتم بَابُ فَقْدِ الْعُلَمَاءِ	۱۹۶
باب نهم بَابُ مُجَالَسَةِ الْعُلَمَاءِ وَصَحَابَتِهِمْ	۲۱۱
باب دهم بَابُ سُؤَالِ الْعَالِمِ وَتَذَاكُرِهِ	۲۱۱
باب یازدهم بَابُ نَذْلِ الْعِلْمِ	۲۱۱
باب دوازدهم بَابُ النُّهْيِ عَنِ الْقَوْلِ بِغَيْرِ عِلْمٍ	۲۱۴
باب سیزدهم بَابُ مَنْ عَمِلَ بِغَيْرِ عِلْمٍ	۲۲۰

باب چهاردهم بَابُ اسْتِعْمَالِ الْعِلْمِ ۲۲۲

باب پانزدهم بَابُ الْمُسْتَأْكَلِ بِعِلْمِهِ وَالْمُبَاهِي بِهِ ۲۲۹

باب شانزدهم بَابُ لُزُومِ الْحُجَّةِ عَلَى الْعَالِمِ وَتَشْدِيدِ الْأَمْرِ

عَلَيْهِ ۲۳۴

باب هفدهم بَابُ التَّوَادُرِ ۲۳۸

باب هجدهم بَابُ رِوَايَةِ الْكُتُبِ وَالْحَدِيثِ وَفَضْلِ الْكِتَابَةِ وَالْتِمَسْكِ بِالْكِتَابِ

۲۴۶

باب نهم بَابُ التَّقْلِيدِ ۲۴۸

باب بیستم بَابُ دَعْوِ الرِّأْيِ وَالْمَقَاسِيسِ ۲۷۱

باب بیست و یکم بَابُ الدُّعَاءِ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَأَنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ مِّنَ الْحَلَالِ
وَالْحَرَامِ وَجَمِيعِ مَا يَنْبَغِي إِلَّا إِلَيْهِ إِلَّا وَقَدْ جَاءَ فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ ۲۹۷

باب بیست و دوم بَابُ اخْتِلَافِ الْحَدِيثِ ۳۱۲

باب بیست و سوم بَابُ الْأَخْذِ بِالشَّرْكِ وَشَرِّهِ الْكِتَابِ ۳۴۴

كِتَابُ التَّوْحِيدِ ۳۵۵

باب اول بَابُ خُدُوثِ الْعَالَمِ وَإِثْبَاتِ الْمُحْدَثِ ۳۵۹

باب دوم بَابُ إِطْلَاقِ الْقَوْلِ بِأَنَّهُ تَعَالَى شَيْءٌ ۴۱۱

باب سوم بَابُ أَنَّهُ لَا يَعْرِفُ إِلَّا بِهِ ۴۲۰

باب چهارم بَابُ أَذْنَى الْمَعْرِفَةِ ۴۳۱

باب پنجم باب المغبود ۴۳۴

باب ششم بیاب الكون والمكان ۴۴۳

باب هفتم بیاب النسبة ۴۶۶

باب هشتم باب النهي عن الكلام في الكيفية ۴۷۵

باب نهم باب في إبطال الرؤية ۴۸۷

باب دهم باب النهي عن الصفة بغير ما وصف به نفسه جل وتعالى ۵۱۵

باب یازدهم باب النهي عن الجسم والصورة ۵۳۰

باب دوازدهم باب في إثبات الحوادث ۵۴۳

باب سیزدهم باب آخر وهو الباب الأول ۵۵۲

باب چهاردهم باب الإزادة أنها من صفات الفعل وبنائير صفات الفعل
۵۵۷

باب پانزدهم باب حدوث الأسماء ۵۷۱

باب شانزدهم باب معاني الأسماء واشتقاقها ۵۸۹

باب هفدهم باب آخر وهو من الباب الأول إلا أن فيه زيار هو الفرق ما

بين المعاني التي تحت أسماء الله وأسماء المخلوقين ۶۱۰

باب هجدهم باب تأويل الصمد ۶۴۳

باب نوزدهم باب الحركة والانتقال ۶۴۸

باب بیستم باب العرش والكُرسي ۶۶۵

باب بیست و یکم بَابُ الرُّوحِ	۶۸۶
باب بیست و دوم بَابُ جَوَامِعِ التَّوْحِيدِ	۶۸۹
باب بیست و سوم بَابُ التَّوَادِرِ	۷۴۶
باب بیست و چهارم بَابُ الْبَدَاءِ	۷۶۲
باب بیست و پنجم بَابُ فِي أَنَّهُ لَا يَكُونُ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي	
السَّمَاءِ إِلَّا بِسَبْعَةِ	۷۸۳
باب بیست و ششم بَابُ الْمَشِيئَةِ وَالْإِزَادَةِ	۷۸۷
باب بیست و هفتم بَابُ الْإِتِّلَاءِ وَالْإِخْتِبَارِ	۷۹۹
باب بیست و هشتم بَابُ السَّعَادَةِ وَالشَّقَاءِ	۸۰۱
باب بیست و نهم بَابُ التَّوَكُّلِ	۸۰۷
باب سی ام بَابُ الْجَبْرِ وَالْقَدَرِ وَالْأَمْرِ بَيْنَ الْأَمْرَيْنِ	۸۱۶
باب سی و یکم بَابُ الْإِسْتِطَاعَةِ	۸۳۴
باب سی و دوم بَابُ الْبَيَانِ وَالْتَعْرِيفِ وَلِزُومِ الْحَقِّقَةِ	۸۴۵
باب سی و سوم	۸۵۲
باب سی و چهارم بَابُ حُجَجِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ	۸۶۱
باب سی و پنجم بَابُ الْهِدَايَةِ أَنَّهَا مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ	۸۶۸

بسم الله الرحمن الرحيم

بیج صاحبی گنجینه شاہی شرح کافی احادیث رازداران الہی، گشاید نعیم نامتناہی حمد بی شریعت است - تنہا شائع کہ بہ دلالت کریمہ: «وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا» و کریمہ: «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ»، جمیع افراد انسان را جاہل بہ غیب و مایل بہ دعوی و اختلاف گردیدہ، چہ بی مکابرہ اختلاف در آن و در دلیل آن رود و خلائی را احتیاج بہ کسی کہ حکم در آن، شریعت ہمگی محتاج بہ حکم الہی و کتاب سماوی باشند و غیر انبیاء، محتاج بہ انبیاء و پیامبران بہ وحی خالق ارض و سما بوده، هیچ کدام در آن، انکار ربوبیت رب العالمین نکنند؛ یعنی شریعت در اختیار خود، با صاحب کل اختیار ہر کس و ہر چیز ننمایند.

و بہ مؤدای: «وَلَوْ لَا كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُتِنُوا بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ» رعایت احتیاج بہ امام معصوم مفترض الطاعہ در ہر زمان مودہ، اکثر احکام خود را بہ محکمت قرآن، صریح نساخت؛ بلکہ هنوز راہ اختلاف در آن باقی گذاشت و مسلم جمیع آنها اوصیا را نواخت تا تشنگان زلال ایقان و راعیان شروط ایمان، بہ توجہ باقی اختلاف، تمام در اقوال خود، استفاضہ از کلمات مشکل گشای ائمہ اثنا عشر - عَلَیْهِمُ صَلَواتُ اللَّهِ - سَلَامٌ إِلَى یَوْمِ الْمَحْشَر - نمایند و در افعال خود، راہ پیروی احادیث و آثار ایشان پیمایند.

و صلوات نامیات بر جمیع انبیاء و حجج، خصوصاً ہادی سُبُل، مأمور بہ امر نفس مائت بذعاً مِنَ الرُّسُلِ»، شفیع عاصیان، رحمت عالمیان، ثمرہ شجرہ قریش.

از آل ہاشم و عدنان، خاتم النبیین محمد بن عبد اللہ؛ و وصی او بہ نص قرآن، حلال مشکلات، کشاف مبہمات، رازدار حضرت مصطفی، صف شکن میدان لافتی، نعمۃ اللہ العظمی، کلمۃ اللہ الکبری، اسد اللہ الغالب، امیر المؤمنین علی بن ابی طالب، و جمیع اوصای

او ائمه هدی که به انوار مطالع هدایت، ساحت ملت بیضار را روشن و هویدا ساختند و به ازهار
لوامع بلاغت، عرصه شریعت غزارا منور کرده، لواء عالم آرای علم دین مبین بر فراز قبه
خضرا برافراختند، خصوصاً وصی الأوصیاء، بقیه الله فی الأرض و السماء، که تسلی مؤمنان
به انتظار جود او، و قرار زمین و نباتش، و مدار آسمان و برکاتش، به فیض وجود اوست. امام
عباد الرحمن، الحجة بن الحسن، صاحب الزمان.

اما بعد، چنین گوید محرز این اوراق، خلیل بن الغازی القزوينی عفی عنهما بالنبی
والصمی - که در شعبان هزار و شصت و چهار هجری، به فیروزی و اقبال، رایات جاه و جلال
علی حضرت، پادشاه زمان، نور حدقه شیعیان، نور حدیقه اهل ایمان، غلام با اخلاص
ابن النبی، برگزیده خاندان مصطفی، شهنشوار اولاد مرتضی، آن که به جلال مهابت،
در جبهه مبارک حضور، عدل گسترده؛ و به کمال عدالت، در میان قوی و ضعیف، رعیت
پرورد؛ ابوالقاسم، مظفر، السلطان بن السلطان بن السلطان، المؤید بالتأیید الربانی،
السلطان محمد بن عقبه، بن عباس ثانی الحسینی الموسوی الصفوی - خلد الله تعالى ملكه
وسلطانه، و أفاض على المسلمين نوره وعذله وإحسانه. بعد از فتح بعض اطراف دیار و ادبار
مخالقان نگون ساز در دارالموجود، قیام صیانت عن کید الخاسدین - نزول اجلال نمود.
و چون این بلده فاخره، مولود و مفران لطف اله بود، انبساطی تمام در این مکان، حاصل
نموده، با وجود تلاوت قرآن و دعا و روزه و زیارت گمای قلب الأسد، هر روزه به تجدید نظم
و نسق عساکر منصوره پرداخت و در ماه رمضان، قصد ثواب افطار به روزه داران اهل
اسلام و ترویج دین سپرده شده به دوازده امام زمان به انضار علمایی که در پایه سریر اعلی
حاضر بودند، فرمان داد تا مجلس اشرف اعلی به علمای امامی و امرای ذوی الاقتدار و اکابر
هر دیار قرار گرفت. و چنانچه عادت آفتاب عالمتاب، این اسرار گزیده نهان را ظاهر سازد،
بعد از تحقیق احوال علما و کتب احادیث صحیحه دوازده امام علیهم السلام، التفات به این
بی مقدار کرده، شغل شرح کافی کلینی، مسمی به شافی را معلوم ساخت. پس بالافیه العلیة
العالیه، فرمان واجب الإذعان، شرف صدور یافت به شرحی دیگر بر کافی ربان فارسی آیان
تا جمیع خلائق از عرب و عجم، طریق فهم احادیث ائمه معصومین - صلوات الله و سلامه
علیهم أجمعین - را به سهولت دریابند و ثواب آن به روزگار فرخنده آثار اعلی حضرت، پادشاه

دین پناه و یک رنگان این خاندان ولایت نشان عاید گردد. سَمْعاً وَ طَاعَةً گفته، چون او صاف و شمایل اعلی حضرت، پادشاه اسلام را موافق دو حدیث که مذکور می شود، دید، به عرض رسانید که: شیخ ابو جعفر طوسی (که مصنف کتاب تهذیب الأحکام و کتاب استبصار است) کتابی در احادیث غیبت صاحب الزمان - عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ - تصنیف کرده و در آن کتاب، دو حدیث از حضرت رسول ثقلین - عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَام - روایت کرده موافق این تأیید دین مبین که واقعه و اما آن است که روز به روز در تزیاید باشد:

در آن گفته که: «رَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَنَّهُ قَالَ: يَخْرُجُ بَقَرَوْنٌ زَجُلُ اسْمُهُ اسْمُ نَبِيِّ يَشْرَعُ النَّاسَ إِلَى طَاعَتِهِ، الْمُشْرِكُ وَالْمُؤْمِنُ، يَمْلَأُ الْجِبَالَ خَوْفًا».

یعنی: منقول است از پیغمبر صلی الله علیه و آله این که او گفت که: ظاهر می شود در قزوین، مردی که اسمش را قزوین نام پیغمبری باشد. می شتابند مردمان به سوی طاعتش، خواه مردمان مشرک و خواه مؤمن. پُر می کند آن مرد، کوه ها را از ترس؛ یعنی به کمال مهابت و شوکت خواهد رسید.

دیگری آن که گفته که: «عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أَنَّهُ قَالَ: يَخْرُجُ زَجُلٌ مِنَ الدَّيْلَمِ، يَمْلَأُ الْجِبَالَ وَالسَّهْلَ وَالْوَعُورَ خَوْفًا وَ مَهَبَةً، وَ يَمْلَأُ النَّاسَ إِلَى طَاعَتِهِ: الْبُرَّ وَ الْفَاجِرَ، وَ يُؤَيِّدُ هَذَا الدِّينَ».

یعنی: منقول است از حضرت رسول صلی الله علیه و آله این که او گفت که: بیرون می آید مردی از دیلم که پُر می کند آن مرد، کوه ها و صحرای هموار و صخره های ناهموار را از ترس و هیبت. و می شتابند مردمان به سوی طاعتش، خواه مردمان پرهیزگار و خواه بدکار. و مدد می کند دین مرا.

و چون لفظ «دَیْلَم» ، مشترک است میان محلّتی از محلات قزوین که ولایت به مبارک در آن جا واقع است و الحال به «دیلمه کوچه» مشهور است و میان طائفه یا مضرّعی که تبار از سرحدّ آن است، می تواند بود که این دو حدیث شریف، بیان یک واقعه باشد و این حدیث که آن مددکار، این پادشاه دین پناه باشد، این شاء الله تعالی. و به عرض رسانید که: تا عجم به طرف اسلام، مشرف شده اند، در میان ایشان این قسم تأییدی واقع نشده [است]. الحق، کتاب کافی، عمده کتب احادیث اهل البیت علیهم السلام است و مصنف آن، ابو جعفر محمد بن

یعقوب بن اسحاق الرازی الکلبینی که مخالفان نیز اعتراف به کمال فضیلت او نموده‌اند، از روی احتیاط تمام، آن را در بیست سال تصنیف کرده در زمان غیبت صغرای حضرت صاحب الزمان - عَلَیْهِ وَ عَلَیْ آثَانِهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ - که شصت و نه سال بوده و در آن زمان، مؤمنان، عرض مطالب می‌کرده‌اند به توسط سُفَرَا (یعنی خبر آورندگان از آن حضرت) و ایشان چهار کس بوده‌اند به ترتیب؛ و سوای ایشان وُکُلا بسیار بوده‌اند که اموال از شیعه امامیه می‌گرفته‌اند و می‌رسانیده‌اند. و محمد بن یعقوب، در بغداد، نزدیک سفرای بوده و در سال فوت آخر سفرای، ابو الحسن علی بن محمد السمری - رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى - که سال سیصد و بیست و نه هجری باشد، فوت نمود یا یک سال قبل از آن.

می‌تواند بود که هر حدیثی در این کتاب که در عنوانش «وَقَدْ قَالَ الْعَالَمُ عَلَیْهِ السَّلَام» باشد، در حدیث آخر «یا مانند آنها باشد، نقل از صاحب الزمان علیه السلام باشد بی‌واسطه و تواتر یکی از سفرای، مگر این که قرینه صادقه بآن باشد، و مصنف - رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى - در آن زمان زیارتی را اظهار نمی‌توانسته کرد و شاید که این کتاب مبارک، به نظر اصلاح آن حجت خدا تعالی بوده باشد؛ واللّه اعلم! مخفی نماند که اگر ترجمه، همه جا موافق لفظ عربی باشد، فارسی آن را هم سود و اگر اکتفا به مضمون شود، نمی‌تواند دانست که هر لفظی از عربی، چه معنی داشته باشد پس ما، میانه می‌گزینیم و معذور باید داشت؛ چه بیان قصد امام معصوم، مطلبی است بزرگ و نه باطنی و ترک فضولی در آن به قدر وسع احتیاطی است لازم پر فائده.

بدان که آیات قرآن دو قسم است: اوّل، محکمات؛ دوم، متشابهات. محکمات، آیاتی است که دلالت آنها بر معنی، صریح باشد و احتمال نسبی در آن نباشد و غیر آنها متشابهات است. و ما آنچه در ترجمه بعض متشابهات می‌گوییم، نقل است یا بعض اظهار احتمال؛ چه تفسیر آنها از پیش خود، جایز نیست. این است شروع در شرح.